Ч. 141 (10.818). Львів, вівторок 29 червня 1926. Poczlowa opłata zapłacona ryczałtem. Рік XLIV.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. — Конто почт. щадн. 143.322. — Адреса для телеграм: „Діло", Львів. — Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 4·50 зол. — За границею: В Америці 1 доляр, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ. ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Політична хроніка.

Конференції у марш. Ратая. — Пілсудський бере назад проєкти ріжних законів. — Зміни в дипльоматії. — Бнінський у Варшаві. — Чого приїздить до Польщі проф. Кеммерер? — Податкова амнестія? — Розлам в ППС.

Варшава, 27. червня 1926.

В часі вчорашнього передполудня марш. Ратай відбув цілий ряд конференцій з головами соймових клюбів. На конференціях обговорювано відношення клюбів до проєктів уряду в справі зміни конституції. При тій нагоді представники соймових фракцій інформували Ратая про свої проєкти в тій самій справі. Маршалок конферував учора з послами: Дембським (Пяст), Ґломбінським (ЗЛН.), Хацінським (ХД.) і Дубановичем (ХН.). Крім цього у Ратая була вчора делегація академічної молоді, що домагалася ухвалення соймом новелі до закону про академічні школи. Ратай заповів, що ця справа прийде на дневний порядок у другому читанні на засіданні сойму дня 1-го липня ц. р.

На основі ухвали ради міністрів міністер військових справ Пілсудський взяв назад такі проєкти законів, зложені свого часу до сойму: закон про організацію найвищих військових властей, закон про примусове стягання приватного майна з загроженої воєнними діланнями полоси держави, проєкт закону про загальний обовязок фізичного виховання молоді у військовому вишколенні і проєкт закону про памяткові медалі за участь у війнах за незалежність.

В політичних колах говориться багато про зміни на начальних дипльоматичних станицях за кордоном. Такі зміни мають бути в найкоротшому часі переведені в Парижі, Льондоні, Берліні, Анґорі, Білгороді і Гельсінґфорсі. Зміни ці мають бути переведені у звязку з обняттям теки міністра закордонних справ Залеським. Буде також знесене міністерство публичних робіт і приділене як додатковий департамент при міністерстві скарбу як міністерство комунікації. В склад нового міністерства входить ґенеральна дирекція почт і телеграфів.

До Варшави приїхав перший раз від часу травневих подій познанський воєвода Бнінський, б. кандидат правиці на президента Польщі. Вчора він конферував з мін. внутр. справ Млодзяновським, якому змалював положення у воєвідстві познанськім. Бнінський приїхав у товаристві б. мін. внутрішніх справ, а тепер президента Познаня, Ратайського.

У Варшаві сподіються на день 4. липня приїзду проф. Кеммерера, що виїхав з Ню Йорку 23. ц. м. Є чутки що він приїздить для реорганізації Банку Польського. З поінформованих кол подають, що Кеммерер приїхав на запросини міністерства скарбу, а не Банку Польського, і то з метою видати опінію про скарбову й валютову політику Польщі. При міністерстві скарбу має бути покликана до життя окрема комісія експертів, зложена з фаховців. У цій справі ведуться від кількох днів переговори з мін. Клярнером.

Є ще чутка, що в найближчих днях має вийти розпорядок міністра скарбу в справі податкової амнестії для платників податкових залеглостей з р. 1924 і частинно з р 1925. Це має відноситися до тих платників, що заплатять податкові залеглости з біжучого року до дня 1-го серпня 1926 р.

У звязку зі становищем ППС. до особи Пілсудського і травневих подій взагалі прийшло на днях до явного розламу в партії. Так місцеві організації ППС. в Люблинщині, Зах. Галичині і на Шлеську, невдоволені гльорифікацією Пілсудського, „збунтувалися" проти проводу партії і творять т. зв. „польську соціялістичну лівицю".

Пісня ганебного вбивства.

Каліш, 19. червня 1926.

Українське життя в Каліші, цьому найбільшому осередку скупчення придніпрянської військової еміграції, з часу зліквідування таборів для інтернування ніби завмерло. Військова команда прикоротила своє існування, якогось же цивільного обєднуючого центру не пощастило закласти. І отак і досі живе собі наша громада окремими гуртками й гурточками. Кожний з них щось ніби робить, але своє дрібненьке, маленьке. На щось більше загальне особисті амбіції не допускають.

В такому стані нашу кольонію застала звістка про нечуване вбивство на вулицях Парижа б. голови Директорії і головного отамана військ У. Н. Р. Симона Петлюри.

Віри ніхто не хотів дати тому. Страшну ту звістку відносили до чергових „сенсацій" або т. зв. „газетярських качок". Всеж у вечері 26. травня в станичній церкві зійшлися станичники і відслужили молебень, але години три пізніше знову зібралися вони в церкві, та вже для відслуження панахиди...

На другий день усі еміґранти повдягали жалобу. Станична церква постановила на протязі 9 діб, день в день, служити службу Божу з панахидою. Кожна з організацій відбула жалібні засідання, на яких ухвалено низку постанов, застосовуючись в гідний спосіб до страшної події. Кожна з них вислала співчуваючі листи до родини Покійного, до уряду та до українських представництв і організацій, розкиданих по цілому світі. В свою чергу українські організації з инших країв прислали свої листи до калішських організацій.

Поза станицею також відслужено в кількох місцях панахиди. Так 29. травня в „Домі Українського Інваліда", 1. червня з приватної ініціятиви кількох еміґрантів у місцевій російській церкві і потім у скальмержицькій дільниці нашої кольонії. Для вшанування памяти Мученика за волю України інвалідська організація друкує окреме число „Українського Інваліда", а Т-во б. вояків Армії УНР. видало спеціяльне число „Бюлетеня". Т-во Воєнно-Історичне підготовляє до друку окремий збірник, в якому має подати увесь матеріял, що зявляється в нашій і чужоземній пресі у звязку з ганебним вбивством.

М. С.

Наші „руські".

Зїзд „руських". — Переміна О-ва Качковського в Т-во „Наука"?

Тоді коли молоді народовольці, приймаючи українську національну платформу, метушаться у Львові і в краю й шукають тісного порозуміння з волинським „Селянським Союзом", зачинають підносити голову і „старики" зпід стягу „Русского Голосу". Щож, вибори за плечима — треба й собі попробувати зорганізувати недобитків і вимираючих мамутів, а може всеж таки що з того вийде.

Так звана „Русска Народна Организація" скликає на 29. ц. м. до „Народнього Дому" зїзд мужів довіря. В програмі зїзду є м. ин. реферат про земельну справу, вибір нового „совіта" Р. Н. О. і реферат про конечність організації села. Скликує заступник голови організації Г. С. Малец і секретар М. А. Марко. В зїзді візьме участь пос. Серебренников, який 3. ц. м. мав реферат для „русскаго студенчества" у Львові про положення „русскаго" населення в Польщі і взивав до участи в організаційній праці „Русскаго Народнаго Объединенія".

Недавно радила анкета в пекучих справах О-ва Качковського. Вона рішила приняти для видання товариства фонетичний правопис, а крім того висказалася за переміну дотеперішньої назви в т-во „Наука". Були й голоси за задержанням старої назви, було й кілька голосів за тим, щоб товариству дати назву „Русская Наука". В „Русскому Голосі" ведеться в справі тої назви дальше дискусія і дехто (В. Ваврик) побивається за назвою „Русская Наука", щоб, мовляв, забезпечити товариство від посягань Українців і „тих, що приготовили би вольними й невольними грахами передачу його в українські руки".

Все одно — нічого не поможе „русским" і та зміна назви товариства, яку вони мають в осени перевести. Українська стихія скорше чи пізніше залиє і „Науку" чи навіть „Русскую Науку"... Шкода заходів.

Відповідь Нар. Комісаріяту Анґлії.

Москва, 27. червня 1926.

Народний Комісаріят для закордонних справ заявив, що ані торг. делеґація ані дипльоматичні представники СРСР. в Анґлії не вдержують взаємин з комуністичними партіями та не мішаються у внутрішню політику Анґлії. Комісаріят відпирає закиди анґл. міністрів під адресою СРСР. і заявляє, що бажає поправи взаємин із Анґлією, але не під впливом жаху.

Становище анґл. союзу шахтярів.

Льондон, 27. червня 1926.

Секретар союзу шахтярів Кук заповів, що шахтярі змінюють дотеперішнє непримириме становище. Уряд прийняв цю заяву з вдоволенням. Одначе думають, що годі зґодитися на квітневий status quo, бо уряд дальше мусів би давати підмоги вугляному промислові. Це, на думку Болдуіна, виключене.

Змова на життя еспанського короля.

Париж, 27. червня 1926.

До Парижа приїхав учора еспанський король із жінкою. Поліція арештувала двох Еспанців, котрі плянували атентат на еспанського короля підчас його побуту в Парижі. — Катальонці уладили демонстрацію проти короля Альфонса в Парижі. В демонстрації взяли участь і французькі робітники.

Розправа за змову на життя Кемаля баші.

Льондон, 27. червня 1926.

У Смирні почалася розправа проти обвинувачених в участи на життя президента турецької республики Мустафи Кемаля баші. Льондонські часописи повідомляють із Смирни, що слідство виявило, що змовники одержували поміч з Італії й Анґлії.

Віче ППС. у Львові.

Львів, 28. червня 1926.

На неділю 27. червня львівська управа ППС. скликала на подвіря ратуша маніфестаційні збори, на яких мали ухвалити резолюції за розвязанням сойму і розписанням нових виборів. Явилось яких 1000 людей. Крім прихильників ППС. прийшло також до 100 комуністів. Після промови пос. Гавзнера й ухвалення резолюцій присутні стали розходитися. Тепер комуністи почали роздавати між вічевиків летючки. Поліція арештувала двох комуністів, що роздавали ті летючки й примістила їх у ратушевій портієрці. У відповідь на це вибито шиби в портієрці й кілька в партерових вікнах. Явилась поліція, очистила подвіря й арештувала двацятькілька осіб, з тих 8 нотованих як політичних проступників. Їх відставлять до суду під замітом злочину з § 65.

За пів століття.

Значіння національної школи.

Проти внеску нашого парляментарного патріярха, був. посла до галицького сойму през. Романчука на другій соймовій сесії в 1884 р. у справі заведення національних шкіл, висунув був посол д-р Антоні Малецький принціп утраквізму. Отрую утраквізму і взагалі чужого виховання призначену для української дітвори, пос. Малецький цукрував облесними й облудними солодкими словами „згоди, приязни і любови обох народів, спокою і добра краю".

Справу цю передано шкільній комісії і вона прийшла знов на дневний порядок третьої соймової сесії в 1886 році. Тоді проти внеску пос. Малецького промовляв між ин. й польський посол Романович, що сказав такі знаменні слова:

„Засадничою підставою горожанських прав є це, щоб кождий горожанин міг свою дитину виховувати в мові, яка є рідною мовою тої дитини — в мові, в якій та дитина виробляла собі перші поняття, в якій училася любити своїх родичів, любити Бога й людей. Ми ту засаду уважали й уважаємо по нинішній день за кардинальну й найважнішу й уявляємо собі, що якби нині хтонебудь з двох ворожих нам урядів, з яких один нас ґерманізує, а другий русифікує, став перед нами й одною рукою давав нам широкі конституційні свободи, а другою давав національну школу і сказав, що тільки одно з двоїх можеш мати, — то всі ми вхопили б за національну школу, лишаючи решту історичній справедливости" *).

На тій-же самій соймовій сесії промовляв за національною школою також пізніший намісник Галичини, тоді ще посол д-р Бобжинський. Його мотиви такі характеристичні й відповідають і сучасним відносинам, що не зайвим буде пригадати їх. Д-р Бобжинський говорив:

„Якщо ученик Українець (Rusin) ходить до польських шкіл і не має нагоди ходити до шкіл українських (ruskich), то аґітація, проти якої ми всі виступаємо, має успішнішу зброю, бо тоді в молодечий ум кидається зерно гірчиці й защіплюється в нім переконання, що терпить гнет, що, правда, в братній мові, але не у своїй мусить побирати освіту... Одначе як ученик має змогу від I. кляси аж до останньої вчитися в рідній мові, то тим самим відобрана найуспішніша зброя аґітації, притуплене її вістря, яке нам найбільше шкодить... Так ми завсіди виступали як оборонці засади, що природним правом кожної людини є побирати освіту в рідній мові. На основі того права ведемо завзяту й успішну, хоча поволі ведучу до мети боротьбу. Мусить нам як найбільше залежати на тому, щоб уникнути підозріння, що там, де ми маємо змогу зреалізувати ту засаду (у відношенні до инших), то ми їй противимося".

Як можна було надіятися, ані глибоко уарґументовані промови тодішніх українських соймових послів, ані тверезіші голоси споміж самих Поляків не переконали польської більшости. На це все встав посол граф Голеєвський (з Коломийщини) і сказав просто з моста:

*) „Sprawozdania stenograficzne z rozpraw galicyjskiego Sejmu krajowego" V. peryod, 3 sesia — 1886 r.

на просторонi 3000 моргів. — На швайцарсько-французькім кордоні в місті Бельград вигоріло 22 тартаків. — У Мехіканській державі Суанакато ріка залила вночі місто Лєон; згинуло 1000 осіб.

— Почести для Анунція. Муссоліні для звеличання заслуг Ґабрієле д' Анунція, звеличника фашизму, доручив міністрові освіти оснувати спеціяльний національний інститут для преґарного видання збірних творів найбільшого поета. Для цієї мети повстало акційне товариство з основним капіталом 6 міліонів лірів. Більшість творів Анунція не має багато спільного з фашизмом, зате Анунціо недужав завсіди на ту саму недугу, що Муссоліні: на меґальоманію.

— Помер у Москві 13. мая нагло на удар серця президент Союзного Банку для зовнішньої торговлі Віктор Таратута. Покійний, який прожив 46 літ, був типом російського революціонера царських часів. Перший раз попав у тюрму кільканайцятилітнім хлопцем і з того часу тюрма, заслання, нелеґальне істнування або еміґрація виповняли все його життя до революції 1917 р. Від розпаду російської соц.-дем. партії на большевиків і меньшевиків належав до большевицької групи і після большевицького перевороту займав визначні партійні й державні становища. Покійний був братом п-ні Лозинської, жінки професора українського університету в Празі.

— Наша музика в Канаді. Пишуть нам: Мешканці Тернополя прочитали з приємністю у нашій канадійській пресі про успіхи п. Ф. Басси, бувш. учителя співу та музики в місцевій українській ґімназії та дириґента „Бояна". П. Филип Басса, покликаний в осени 1924 р. до Монтреалю на дириґента світських і церковних хорів, виявив хутко свій талант і орґанізаційний хист, обєднавши місцеві хори. Цього року дістав він дозвіл одчинити власну школу співу та музики, а в квітні виступив в американськім товаристві „Рицарі Колюмба" з концертом українських пісень, перед 2000 присутними чужинцями. Також минулорічне листопадове свято, перше в Монтреалі, завдячувало свій успіх у першій мірі п. Ф. Бассі. Слід пригадати, що спів і музика є одним з найтривкіших засобів ґуртування наших земляків за морем, які подекуди денаціоналізуються, а також єдиним мистецтвом, в якому ми перевищаємо Американців.

— З кіна. В кіні „Марусенька" починається величезна сензаційна фільма у двох серіях „У підземелях хмародерів" з ґеніяльною Пірль Уайт.

— В справі 4-тижневих теоретичних курсів на челядників подаю до відома, що курси ці для ґермінаторів і для термінаторок можуть відбутися в першій половині липня 1926, оскілько зголоситься негайно до Ремісничої Палати у Львові при площі Стрілецькій відповідне число ремісничих учеників, згл. учениць. Курси ці заступають відбуту науку в кількалітній фахово-доповнюючій вечірній школі. Користати з цих курсів можуть ті кандидати (-ки) на челядників з львівського воєвідства, що покінчили (або вже кінчать) практичну науку в майстрів, а з причин, від них незалежних, не могли ходити й покінчити фахово-доповнюючої вечірної школи. — Танчаковський Иосиф, реф. пром. шкіл УПТ. 1—2

— Дейнека Іван, корінний склеп, Львів Руська 1., продає гуртовно пасту Елеґант по цінах фабричних. 1992 4-5

З листів до Редакції.

ВП. П. Редактор! В ч. 134. „Діла" з 19. д. м. в статті: „Памяти Івана Загаєвича" сказано між иншим, що „проф. Васильчик виголосив глорифікаційну промову з „Народнього Дому". Щоби не ширилося баламуцтво прошу це спростувати, бо в Яворові нема „проф. Васильчика", а деякі читачі „Діла" вважають мене цим бесідником, а це минається з правдою, бо ані я ані якийсь „проф. Васильчик", тільки управитель школи з Порудилка, п. Михайло Вальчик, виголосив промову з бальконю „Нар. Дому" в часі похоронного походу Івана Загаєвича. Є це мабуть друкарська похибка.

З пошаною
О. Власійчук.

З судової салі.

За приналежність до Української Військової Орґанізації.

Після загального обговорення акту обвинувачення приступив прокуратор до обговорювання вини поодиноких обвинувачених і поодиноких свідків.

Обовязком прокуратора є виказати вину обвинувачених і він старався це зробити всілякими способами. Треба признати, що п. Гіртлер підготовився до своєї промови солідно і говорив добре. Не думаю, щоби на це вплинули нотатки одної бруковоі газетки, яка назвала його старим, перемученим і кепським. Але битих доказів він не богато мав, а за те мав досить вибитих. Бо розправа виказала, що поліція таки вибивала зізнання з обвинувачених.

Але справа биття для пана прокуратора не істнує при зізнаннях, а трапляється вона тільки в часі поденервування і то „десь хтось колись".

Свідків, які станули до розправи, ділить п. прокуратор на два роди: достовірних (переважно римо-кат.) і недостовірних (переважно гр. кат.). Декотрі з тих останніх не можуть бути достовірними, бо мають ту саму ідеольоґію, що обвинувачені, а декотрі тому, що мають несимпатичну фізіономію (д-р Стахів). Так просто несимпатичну фізіономію для п. прокуратура і також, на його думку, для лави присяжних.

З обвинувачених найбільше зужив прокуратор слів відносно Біґуна, якого тут на салі називають Володийовським. Його він ставить на чоло всіх обвинувачених і йому віддає команду в орґанізації. Але крім свідка Красняка, який пізнав його, і славних бачків, які Біґун мав мати, — нема нічого.

З решти обвинувачених вибирає прокуратор собі на жертву обв. Олинського, з якого робить смішну фіґуру і викликує сміх на салі. Других переходить поважно, спиняючись раз довше, раз коротше, залежно від нагромаджених доказів. Паславський і Ясінський своєю поставою імпонують йому, а специяльно цей останній. Ні на поліції ні в слідчого судді не признався до нічого, аж тут, не змушуваний признався до розбиття каси в Долині. Признання своє мотивував наказом одержаним від орґанізації. З кождого слова прокуратор мимоволі вичувається подив для тієї молодої людини і того залізного характеру.

Свою промову закінчив прокуратор покликом до суддів присяжних не робити вжитку з ласки, але судити справедливо, не оглядаючись на мотиви.

На промові прокуратора скінчився 18-ий день розправи.

Слідуючі дні заберуть промови оборонців і резюме предсідника. Присуд сподіваний у середу по пол. або четвер рано.

Бібліоґрафія.

Ноти.

Иосиф Кишакевич: МУЗИЧНІ ТВОРИ, Серія II.: ч. 9. „Знов лечу я над степами" — мішаний хор a capella, слова О. Олеся. Ч. 10. О, сонце! Мішаний хор a capella, слова О. Олеся.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ.

ВДОВА або сирота зі священичої родини, між 35—55 літ, енерґічна, солідна, найде місце заряду домом і помочі в господарстві у священика в Козівці п. Прошова. Платня після умови. 2022 1—2

ПОШУКУЮ лекції на провінції. Зголошення до Адміністрації під „Абсольвент прав". 2027 1—2

ЕКСТЕРНІСТА Концесіоновані кураторією Шкільного Львівського Округа приготовляючі курси до ґімназійної матури і іспитів з низших кляс. Крім цього матуральний семинарійний курс. Місячна оплата 30 зол. Для державних урядників знижка. Вписи від 5—7 в Евангелицькій Школі, вул. Кохановського. 1915 3—3

ЖІНОЧІ І ОСІБНІ МУЖЕСЬКІ СЕМІНАРІЙНІ КУРСИ. (Приватна семінарія) Вписи від 5-7 в Школі Евангелицькій, вул. Кохановського. Місячна оплата 30 зол. 1982 3—4

ШЕНКЛІВНА, Пекарська 44. Кваліфікаційний курс від 12. липня. Докладне перероблення міністеріяльних програм. Около 1400 апробованих. Інформації письменно. 1786 14—16

МОЛОДА жінка, що знає добре сільську господарку, варення і шиття пошукує посади до заряду дому. Зголошення до Адм. для А. Б. 2012 2—2

СПОГАДИ ЧИКАЛЕНКА III Частина

(кінець) ВЖЕ ПОЯВИЛИСЯ.

Набути можна в Українських Книгарнях у Львові і Адміністрації „Діла", Львів, Ринок 10/II. Книгарняна ціна 3 зол. Всі три части разом 8 зол.

НЕГАЙНО до продажі, реальність і мурований дім з великим городом, вільним мешканням, кілька хвилин до трамваю, в околиці горішного Личакова. Відомість вул. Длугоша 1. корінний склеп Дорнгельма. 2020 1—1

ВИСОКІ ТЕХНІЧНІ СТУДІЇ в Бельгії, Інжинерський диплом в двох і трех роках. Відділ електротехн., електромех., Металюрґ. Хемії, Авто. Аеро. Заліяної і Бетон. Будов. Кольоніяль. Торговель. і Індустр. Інж. Денні і вечірні курси. Можливість заняття для потребуючих студентів. Річно 580 бельг. франків. Проспекти даром. Писати у всіх мовах: Institut Superieur Technique. Service O. Brd. Constitution 25. Liége (Belgique). 1915 3—8

ЖАРІВКИ ощадні, як також всілякі електротехнічні матеріяли, поручає знана фірма **К. Помпах,** в новоідкритім льокали, Львів, вул. Баторія 25 (Будинок преміяв). 1996 Ціни безконкуренційні. 3—10

Конкурс

на управителя Книгарні УПТ-ва.

Головна Управа УПТ-ва оповіщує отсим конкурс на управителя своєї Книгарні з днем 1 го вересня п. р. Вимагане фахове приготування. Зголошення, заосмотрені у відповідні свідоцтва, референції та опис життя, належить вносити до Головної Управи УПТ-ва (у Львові, Ринок ч. 10) до дня 20 го липня п. р. — Платня по умові.

2014 2-3 **Головна Управа УПТ-ва**

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Специяліст венеричних і скірних недуг **Д-р І. Мунд,** б. секундар шпит. віденьск. і львів. орд. від 8—10, 12—1, 3—6, в неділю 9—1. **Львів, Асника 1.** (ріг вул. Панської) Телеф. 48—01. 2003 2-2

Специяліст недуг легких, серця і жолудка

Д-р ФЕЛІКС ГАН

Львів, Городецька 46. Телеф. 834

Пересвітлювання Рентґеном

2002 а) 2—2

Дентистичне заведення

д-ра Шимона Раппапорта Якова Насса

ЛЬВІВ, вул. Сикстуська 17/II.

Пльомбування й виймання зубів без болю. Штучні зуби в кавчуку і золоті на американську систему. Пацієнтів з провінції полагоджується в найкоротшому часі. П. Т. урядовцям та студентам значна знижка та полекші в сплатах. 2024 1—3

Подяка.

Всім участникам у похоронах дорогого нам Батька Осипа Гірняка, що дали доказ свого співчуття в нашім горю, у першій мірі о. дек. Вол. Громницькому, о. совіт. Бородайкевичеви, о. Корецкови, о. Сембаєви, о. д-р Конрадови, о. Ратичеви, о. Колянківському, о. Мигоцькому, о. Несмі, о. М. Цегельському і о. Стасюкови почуваємося до обовязку щиро подякувати.

З глубини серця дякуємо ст. сов. о. Т. Цегельському, нашому парохови зі Струсова, що ласкаво прибув до Тернополя віддати посліднуу прислугу бл. п. Батькови і в Його імени уділив нам батьківського Благословення.

Рівнож щиро дякуємо Вп. П. Д-р В. Вітошинському, що через кілька років безкористно і щиро опікувався бл. п. Батьком і продовжував Йому віку лічениям.

Хор учениць приватної ґімназ. У. П. Т. під проводом Вп. П. проф. Терлецького і церковний хор під проводом Вп. П. Шушовського просимо приняти рівнож щиру подяку.

Дружина і діти.

2021 1—1

Ширіть наш часопис!

Чому мучишся Марину?

АЛЬБОРІЛЬ

самоділаючий середник до прання

пере сам

ліпше як на сонци і травнику — стає білля сніжно біле і пахне свіжістю

убиває всілякі бацилі

заощаджує багато часу, праці, палива і грошей та не нищить білля.

АЛЬБОРІЛЬ

виробляємо на підставі наукових досвідів і він є під гарантією вільний від хльорку та инших шкідних елементів. Спосіб вживання — на кождій пачці. Найважнішою річею є роспустити пачку в зимній воді. Одна пачка вистарчить на 20—30 літрів води. В цім зимнім розчині замочити білля і оставити її так через ніч. Відтак варити білля через чверть години у тім самім розчині, мішаючи від часу до часу і відтак основно переполокати, перше в теплій, а відтак у зимній воді.

Білля колірове, вовняне і шовкове не вариться, але протирається у літнім або зимнім розчині.

На Споживчо-Гиґієнічній Виставі у Варшаві 1926. р. відзначений ЗОЛОТОЮ МЕДАЛЕЮ.

Сембратовича, при допомозі жертвенности о. А. Цибика та українського населення з усього краю купили для цього пансіону українських дівчат у Львові захист і на закупленім ґрунті побудували для СС. Василіянок церковцю. На будову цієї церковці додав митр. Сембратович з власної кишені приблизно 10.000 авст. гульд., а С. Василіянка Янушевська, вдова по нотарі, жертвувала все своє майно на розбудову та поширення монастиря. Згаданий пансіон, чи пак: фонд не мав ще тоді статуту, тому кард. Сембратович, тодішний покровитель Т-ва „Інститут Руського Народнього Дому“ у Львові, за згодою прибічної Ради дозволив заінтабулювати цей фонд у користь цього-ж товариства.

Нині українська преса приносить сензаційну алярмуючу вістку, що теперішній урядовий комісар і куратор фонду „Народнього Дому“ Лев Черкавський, за згодою прибічної Ради, має намір продати, а може вже й продав ОО. Домініканам у Львові т. зв. Пансіон українських дівчат разом з церквою, отже можна догадуватись, що це станеться, а може й вже сталось за згодою львівського воєвідства, як влади, яка опікується цим фондом, і то в порозумінні з генеральним відділом Прокураторії. Цей номінат, як каже преса, сягає **святотатською рукою** не лише по майно українського народу, збиране з добровільних лепт на протязі десятків літ, але ще й **серед обурення всього українського населення в краю по єдину церков у стрийській дільниці:** С. С. Василіянок — і цим воскрешає память тих часів, коли польська шляхта аренлувала на Руси церкви Жидам і коли християнський люд, хотячи в неділю та свята помолитись, мусів кланятись з даниною в руці усяким Зельманам, Рахманам і їх жінкам, прохаючи ключів від церкви.

Чиж би нині у нововідродженій культурній Польщі мали для українського населення настати часи гнету над християнами та варварського знущання від бісурманських візирів на Балкані? Чи-ж би у незалежній, демократично-конституційній Польщі мало дійти аж до того, що якийнебудь Черкавський зважується під оком влади класти свою святотатську руку на український дім Божий і запропащувати майно українського населення, збиране довголітніми лептами на заснування виховавчого інституту для своїх доньок?

Українське населення Львова та всього краю знає аж надто добре, що будинки фонду „Народнього Дому“ у Львові потрібують нині основної перебудови, але воно знає також, що ці будинки за розумної господарки урядових комісарів ніколи не зруйнувались би і що фонд міг би ще побільшити своє майно. Коли українське населення Галичини найшло в собі стільки сил, що з добровільних датків могло поставити стільки будинків при Народнім Домі, то й нині зможе, стягнувшись з останнього, направити, що треба, не продаючи пансіону і церкви С. С. Василіянок, якої **продати ні видерти собі не згодиться навіть за ціну своєї крови.** Польський уряд повинен узяти це як осторогу, щоби пролита кров в обороні дому Божого не впала на нього як на виновника.

Сподіваємось, що польський уряд забезпечить майно фонду Народнього Дому і звязаних з ним товариств, як інституції, що має своєю метою служити лише освітньо-культурним цілям львівських Українців в українській мові, а не мала ніколи нічого спільного з партійними політичними тенденціями.

Підписані звертаються до п. міністра внутрішніх справ зі запитом:

1. Чи він готов видати на протязі місяця від польського уряду як спадкоємця Австрії розпорядок, щоби припинити в урядуванні дотеперішніх урядових комісарів і кураторів фонду „Народнього Дому“ у Львові і товариства давно розвязаного, — далі, щоби поставити цей фонд з його майном у законній формі при помочі статуту та управи покликаної зпоміж львівських освітніх товариств, якими є: 1) Ставропігійський Інститут, 2) Т-во ім. Мих. Качковського, 3) Т-во „Просвіта“, 4) „Наук. Тов. ім. Шевченка, 5) Українське Педагогічне Товариство, 6) Національний Музей ім. гр. Шептицького, 7) Богословське Наукове Товариство, 8) Українське лікарське Т-во, 9) Українське правниче Т-во, 10) Українське Технічне Т-во 11) Т-во наукових викладів ім. П. Могили, 12) Галицько-руська Матиця?

Управа повинна бути складена шляхом вибору, на зразок християнських і жидівських віроісповідних громад: з 12 представників цих освітніх товариств, від кожного по одному, як комісія під проводом митр. А. Шептицького або його уповноваженого. Ці представники повинні скласти спеціяльний статут для „Народнього Дому“ з означенням, як українське населення Львова має цих представників на майбутнє вибирати як управу фонду, на який час. Ці члени повинні на протязі місяця предложити воєвідству статут, а воно, прийнявши його до відома, має віддати адміністрацію та фонд обох маєтків у руку управи, а покищо в руки 12 представників, які мають прийти на місце звільненого урядового комісаря та куратора Льва Черкавського.

2. Чи є п. міністр готов аж до хвилини уконституування цього фонду видати теперішньому комісареві п. Черкавському заказ продавати якенебудь фондаційне майно та обтяжувати його, а на випадок, якби Черкавський мав уже обіцяний дозвіл чи його одержав від дотичної влади — дозвіл продати ґрунт та церков при вул. Зиблікевича, щоби такий дозвіл негайно скасувати.

Варшава, дня 22. червня 1926.

По широкому світі.

Французькі фінанси хоче Кайо оздоровлювувати засобами якнайбільшої ощадности; має намір завести як підчас війни картки на хліб, цукор і нафту. Крім цього хоче зачинити нічні льокалі і заборонити світляні вуличні реклями.

Англійський уряд продовжуватиме супроти СРСР. політику компромісу, не зриваючи з ним і не змінюючи своїх взаємин.

Проти еспанської Директорії була зорганізована змова, з участю лібералів і републиканців. Арештували чимало діячів, послів і військових.

Ріфенці складають далі у Мароку зброю. Франко еспанські війська пацифікують край без труднощів.

Англійське жіноцтво не одержить права вибору до палати льордів, ні активного ні пасивного. Так рішив англійський парлямент.

Уряд Болівії пропонує створити Лігу Націй південної Америки для взаємної допомоги.

НОВИНКИ.

— **Спогади Чикаленка частина III. (кінець).** Адміністрація „Діла“ повідомляє отсим Вп. Передплатників, що видала вже 3 частину Спогадів Чикаленка, одначе серед теперішних скрутних часів, не можемо дати їх даром, як додаток, як попередні 2 частині. А проте, бажаючи піти на зустріч нашим П. Т. передплатникам, які мають вже 2 попередні частині, рішилися ми дати за половину книгарської ціни, себто за 1·50 зол., з порученою пересилкою, 2 зол. Передплатники, що не вплатили передплати, не мають права користати з цеї ціни. Для нових, що пришлють чвертьрічну передплату, і старих, які нічого не винні всі три части 7 зол.

— **Ревізії.** Дня 26. червня в суботу у 6 год. ранку відбулася в приватньому помешканні члена нашої редакції і відповідального редактора „Діла“ В. **Мудрого** поліційна ревізія. Ревізію перевели два цивільних аґенти в асисті поліцая з доручення Команди Державної Поліції на Львів-місто (II. відділ тобто давна дефензива). Ревізія тривала до 8. години. Забрали кілька журналів, ґазет і три бюлетені пресового Бюра робітничої преси у Відні. — Треба додумуватися, що ця ревізія, як і инші недавно переведені, стоїть мабуть у тісному звязку з новим курсом політики теперішнього уряду у відношенні до національних меншостей. В цілому ряді останніх ревізій не могло забракнути і ревізії в приватньому помешканні українського публіциста. Ревізії все тісно звязані з новим і демократичним почином ліберальної політики.

— **X. Міжнародний феміністичний конґрес** (т. зв. „Суфражу“ — International women Suffrage Alliance) відбувся від 28. мая до 8. червня в Парижі. В програму нарад входили такі справи: 1) державна приналежність замужної жінки, 2) рівнорядність умовин праці, 3) справа незамужньої матері і її дітей, 4) рівної моралі та торговлі жінками, 5) участи жінок у політичних партіях. — „Союз Українок“ у Львові, який є членом „Суфражу“ заступала делеґація зложена з пань: Лотоцької-Токаржевської, Мишківської, С. Авдикович і О. Шепарович зі Львова. Делеґація виголосила привіт від українського жіноцтва, передала звіт з діяльности „Союза Українок“ у формі меморіялу, взяла участь у виставці жіночих робіт уладженій з нагоди конґресу і брала активну участь у всіх нарадах, працях та манифестаціях конґресових. Польки на конґресі не були присутні

— **Що це значить?** У вчорашній новинці звертали ми увагу на самоволю поліції, яка невідомо чому наразі заборонила сидіти продавцеві українських часописів Олексі Дячкові під домом „Просвіти“, мотивуючи це тим, що він перешкаджає людям у комунікації. Нині він примушений, покинув це місце і почав, як йому приказали, продавати часописи ходячи по вулицях. Та показується, що і це право, яким користується сотки бідаків у Львові, не торкається Українців. Прошу піти по вулицях і глянути, скільки безробітних по рогах усіх улиць продає польські ґазети; їх ніхто не зганяє і не конфіскує ґазет. Якже розуміти поліційні переслідування спокійного безробітного, що продає українську пресу? Варта би почути від дирекції поліції мотиви такої поведінки. Не згадуємо вже про те, що поліція не попереджуючи продавця часописів, що йому вільно а чого ні, приходить несподівано і забирає йому купу ґазет, яких потім не хоче йому звернути. О, конституціє! Коли вже будуть тебе змальовувати як старинну Теміду зі завязаними очима?!

— **Злодійства без кінця.** Львів поволі американізується. У білий день, підчас обіду, вломники ввійшли до мешкання на II-ім поверсі у „Пасажі Міколяша“, де живе молодий лікар д-р Аксельрад, який звичайно в цій порі йшов з жінкою на обід до ресторану. Злодії забрали дорогоцінні килими та футра вартости 25.000 зол. Цього-ж дня вломились злодії до мешкання інж. Скурського на пл. Різні і забрали перстені та ковтки вартости 500 зол. Слідча поліція одержала інформації, що злодії збираються в лісі на Погулянці і там справді уночі перехопила вломника Копистянського, який 2 тижні тому втік з дрогобицької вязниці і другого Тарчинського, який не мав права жити в Польщі. У звязку з иншим вломом, поліція на підставі дактильоскопійних знимок арештувала ще двох злодіїв записаних в її анналах.

— **З сільських трагедій.** У Покропивні (Тернопільщина) 22-літній Михайло Шкільний пробив смертельно у суперечці багнетом Івана Кривку, сина заможного господаря, який утратив уже 5 синів. — У Чорткові засудили одного сільського парубка Прушановського, з Вигнанки Горішньої, на смерть через повішення за злочинне вбивство свого односельчанина Накапінського, з помсти, що він оженився з його любкою. Йому помагав у цьому його приятель Чухровський, також залюблений у Накапінській, але його звільнили, бо він був... глухонімий. — У Підрясній (пов. Городок Ягайлонський) три молоді парубки Дмитро та Йосиф Пристайки і Іван Шах убили в суперечці свого товариша Прийму. — У поїзді зі Львова до Станиславова дня 20-го ц. м. дістав нападу шалу 44-літний селянин Іван Сороток з Фільварків, (бучацького пов.). Поїзд задержали на Персенківці і недужого відослали до шпиталя.

— **Катастрофи.** В останній день евхаристичного конґресу в Шікаґо, підчас процесії, обірвалась хмара і на місто впав град. Серед півмілонового населення, що брало участь у святі, повстала паніка, чимало людей згинуло та покалічено. — Над Будапештом обірвалась хмара. Місто залите водою. На 600 нещасливих випадків. — На Одрі вода прорвала щлюзи. Повінь

них богослужебних книг. В 1517 р. надала міська рада Богоявленській церкві площу, що при своїй трьохвіконній ширині мала 26. ліктів довжини, за річний чинш 10 грошів. Від о. Антонія купило собі богоявленське брацтво в 1559 р. дім і город за 120 золотих, які приєднало до церковних ґрунтів.

В боротьбі міського успенського брацтва з владикою Ґедеоном Балабаном передміські брацтва, а в їх числі й богоявленське, станули по стороні владики, чим стягнули на себе анатему київського митрополита Михайла Рагози, кинуту грамотою з 22. липня 1590 р., в якій виключається від церкви богоявленських парохіян Луку Крамаря, Івана Сохобця, якогось Василя та Антонія Грека, як учасників балабанівських конспірацій. Одначе неласка митрополита скоро проминула, бо коли він зимою 1591 р. був у Львові, то богоявленські братчики випросили собі в нього грамоту на леґалізування брацтва на зразок і в звязку з міським успенським. Одначе через дальші владичо-ставропігіяльні непорозуміння митрополича братська конституція не утрималася. Заступила її конституція, передана львівським владикою Ґедеоном Балабаном з дати 26. квітня 1602 р. Школу, про яку говориться в першій братській конституції, основано при церкві щойно 1607 р. а шпиталь ще пізніше, в міру розвитку брацтва і зросту його фондів. З принагідних дописок на богослужебних книгах домідуємося, що в 1645 р. „держал школу“ якийсь Яків Черкавський, в 1650 р. Матвій Іванович Нетлінний родом зі села Рихтич, в 1682 р. „мешкал у школі рік“ Петро Журавель, після чого „за отца Тимофея мешкал Гнат Булатинський“ а по нім „оставал на кондиції богоявленской“ Федір Григорович Баковецький. Самозрозуміло, що з „мешканням“ чи „кондицією“ було звязане бакалярство.

Про богоявленський шпиталь та його льокаторів знаємо дуже мало. На маргінесі одної з богослужебних книг читаємо прим., що цю книгу „Службъ на весь тиждень“ дарувала попадя від церкви св. Спаса Агафія, яка жила в богоявленському шпиталі.

Фрагментаричні відносини, збережені в актах, позволяють припускати, що в 90-их роках XVI. віку богоявленські братчики побудували нову церкву і то не на місці старої, але в иншому, догіднішому, на яке кількох галицьких передміщан відступило свої ґрунти. В 1595 р. записався в братській касі якийсь Лаврик, попович з Лопушни, на 300 золотих, а коли він в 1598 р. писав завіщання, то записав брацтву не тільки свій дім і огород, але й усі свої фінансові претенсії, на що дав запоруку Константин Острожський, київський воєвода.

(Докінчення буде).

„Якщо заведено школи з українською викладною мовою, то тоді по-просту зробимо Русь ще дурнішою, як вона є, бо не позволимо їй цивілізуватися... Робіть собі, що хочете, того ніколи не усунете, ми завсіди будемо польонізувати Українців, бо инакше бути не може!"

Ту незвичайно щиру, цинічну заяву, що межує просто з глумом і безличністю, польська більшість приняла френетичними оплесками й овацією. А внесок посла Романчука очевидно відкинено.

Минає пів століття.

За той час національна свідомість українських мас кольосально зросла, ми перебули тяжку Голгофту в обороні волі і здавалосяб, що відповідно до кличів „самоозначення", які так самопевно залунали після світової війни, й українському народові будуть дані політичні, економічні й культурні права і свободи.

Одначе замісць того Польща спольонізувала кругло 3000 українських шкіл, лишаючи на 7,00.000 українського населення заледви яких 800 шкіл, і то тільки по назві нібито українських (ruskich), але на ділі утраквістичних, з перевагою годин, призначених для навчання польської мови і головних образуючих предметів (історії, географії та про сучасну Польщу) в польській мові.*)

За 7 літ істнування встигла Польща число українських шкіл завернути далеко поза півстоліття назад.

Іван Герасимович.

(Докінчення буде).

*) В 1903 р. відгребано знову справу утраквізму. „Słowo Polskie" виступало тоді проти всякого утраквізму. Передбачуючи, що прихильники утраквізму схотять віддати предмети історії і географії „na pastwę polszczyzny", — ця газета писала тоді дослівно так: „Географія: терминольогія — декша до зрозуміння і запамятання в рідній мові. Історія оперує цілим рядом утертих і в рідній мові зрозумілих понять, які в чужій мові не промовляють до ума, поза тим учить поправно і „szlachetnie" висловлюватися в рідній мові. Історія в чужій мові стратила би просто свою вартість і зійшла би на механічне „кування з книжки"... Таж опріч науки рідної мови і літератури є історія найважнішою підоймою до образування серця і чуття, благородної любови вітчини, привязання до минувшини, замилування до її памяток і слідів. Учитель чужий походженням не може того дати, навіть хоча би хотів, а щож доперва, колиб учитель ставився з неохотою, а може із ненавистю трактував історичну минувшину й ображав найсвятіші почування молоді... Скажемо не за багато, коли ствердимо, що віддати науку історії на річ утраквізму було би злочином!" „Математика, фізика і природа, подавані в нерідній мові, були би предметами „wstrętu". („Див.: „Utrakwizm w szkołach" — „Słowo Polskie", ч. 503, 505 і 507 з 28., 29. і 30. жовтня 1903 р.)

Радянська Україна.

Українізація „Коммуниста".

З днем 15. червня ц. р. перестав у Харкові виходити орган Центрального Комітету комуністичної партії більшовиків України (КП(б)У) „Коммунист", що виходив у російській мові, а з днем 16. червня 1926 р. почав виходити той самий щоденник п. н. „Комуніст" в українській мові.

Українізація „Комуніста" головного органу КП(б)У має безперечно велике значіння для українізації на Україні взагалі, а з окрема для українізації партії. „Коммунист" був щоденником, що мав найбільший тираж зі всіх газет на Україні.

В першому числі зукраїнізованого „Комуніста" є аж дві статті пера партійних лідерів у справі його українізації. В передовій статті пише генеральний секретар КП(б)У. Л. Л. Каганович про завдання нового зукраїнізованого „Комуніста" між иншим так:

„Всі члени партії повинні зрозуміти, що українізація „Комуніста" не є уступством, для когоб там не було. „Комуніст" — орган Ц. К. нашої партії — є найбільшим фактором, що допомагає партії здійснювати своє кермування всім процесом будівництва радянської України. І тому, щоби це кермування як найкраще здійснити, тому, щоби „Комуніст" міг дійсно відбивати всі завдання партії в справі українізації, направляти громадсько-культурний процес в інтересах пролетаріяту, тому, щоби члени нашої партії та її керовничі органи змогли навчитися розуміти українську літературу, українську пресу, тому потрібний нам „Комуніст" українською мовою. Обовязком кожного члена партії мусить бути: підтримувати українізований „Комуніст", уважніше його читати, бути співробітником у ньому і т. д.".

Крім того подає Каганович і причину українізації „Комуніста". До рішення Центрального Комітету в тій справі додає він від себе таке міркування:

„Отже з найважливіших завдань нашої партії досягти того, щоби члени партії, її партійні кадри ясно зрозуміли велике значіння українізації для зміцнення диктатури пролетаріяту. Тільки тоді, коли наші партійні кадри зрозуміють це велике значіння українізації, тільки тоді, коли буде здійснено дійсну і цілковиту українізацію нашої партії, ми зможемо здійснити цілком керування всім процесом державного і громадсько-культурного будівництва УСРР.

В. Затонський у статті на ту саму тему п. н. „Діялектика історії" між иншим пише:

„Для нас комуністів незалежно від мови і походження, українська культура є перш за все складовою частиною соціялізму в нашому житті, без перемоги соціялістичних елементів у нашій дійсности — Україна розвалилась би як та химерна гетьманська державність. І навпаки, без відродження культури української не здійснилоби підвищення культурного рівня мас, що їх рідною мовою є українська, гальмувався би процес втягнення отих мас у будівництво життя, в лєнінів спосіб під проводом пролетаріяту. Ми за те, щоби як найширше, як найвище розвивалася українська культура, беручи все краще, що дісталося людству від минулого у всесвітньому масштабі. Ми певні цілком, що перед нами безсумнівний ренесанс цієї культури... Зараз у часи жорстокої боротьби двох культур (пролетар. і буржуаз.) ми будуємо у нас культуру на Україні, культуру українську, яка по суті і по змісту орієнтується на пролетарську революцію. Коли встає в житті питання взаємовідносин української культури з російською, ми даємо перспективу-гасло: культура українська не має бути провінціялізмом для місцевого ужитку на широких обріях велитенської російської культури. Українська культура на українському грунті повина дати досягнення, що будуть неостанніми поякости внесками в пантеон світової культури. Але для цього і не прийдеться вести боротьбу з російською, завдяки першим умовам більше розвиненою. Саме тому не в супереч а поруч піде зріст України з Росією, що в житті щораз більше будуть перемагати за якийсь час соціялістичні елементи колективізму над буржуазними — гризні, конкуренції, бійки".

Ось такі вводини справили українізованому „Комуністові" партійні лідери КП(б)У.

Висилка українських вчених за кордон" на студії.

Народній комісаріят освіти затвердив перший список учених, що мають виїхати за кордон на 2 до 3-місячний побут для познайомлення з досягненням західньо-европейської науки. На першому списку бачимо: акад. Крилов (іде до Італії), проф. Соколовський (до Німеччини, Голяндії, Англії і Чехословаччини), Рубашкін (до Франції і Німеччини) Столяров (до Німеччини), Баланін (до Австрії, Чехословаччини і Німеччини) Копияса (до Німеччини), Соколянський (до Німеччини і Франції), проф. Бокаріюс (до Бельгії та Італії), Файншмідт (до Німеччини, Чехослов., Австрії), Фабрикант (до Фран., Нім., Англії), Зорохович (до Нім., Фр., Англії), Ксандров (до Німеч., Франції), Щукарева (до Німеччини), художник Касперович, реставратор київського музею культу та побуту (до Японії і Китаю). Крім того дістали командіровки до західньої Европи ще наукові робітники: Константинів, Хінкулов, Нагорний, Жрітляк, проф. Гріншгайн, Тец, Гофунг, Ліфшиц, Войташевський, Трегубів, Брандебург, Міллер, Цукерман, Розенфельд, Ганзенберг, Ефимов, Ратнер О. Д., Ратнер С. Д., Висоцький і лікарі Аріє і Сиркит. З імен видно, що це переважно територіяльні або натуралізовані українці.

Всі названі належать до першої групи тих, що ідуть на Захід. Скоро буде визначена друга група. Цікаво, чи стрінемо в ній бодай кількох чистокровних Українців?

В обороні народнього майна.

Інтерпеляція послів Назарука і тов. у справі фонду „Народнього Дому у Львові.

(Докінчення.)

Польський уряд, йдучи слідами свого спадкоємця, також нічого не зробив, щоби зажадати від українських львівських міщан, скласти та предложити собі формальний фондаційний статут, на те, щоби прийнявши його до відома, можна створити, основану на статуті постійну Управу фонду „Народнього Дому" як його представника.

Згадане майно фонду збільшилось ще за Австрії такими записами:

бл. п. о. А. Цибик жертвував перед 1875 р. 10.000 австр. гульденів на оснування виховавчого пансіону для українських дівчат у Бучачі під управою СС. Василіянок. За ці гроші купили в Бучачі грунт на цю ціль, але що Бучач як глухе провінціональне містечко не підходило як місце на такий інститут (пансіон), тоді тодішній митрополит кардинал Сильвестер Сембратович як покровитель Т-ва „Руський Інститут Народнього Дому" у Львові рішив за згодою прибічної Ради продати куплений грунт у Бучачі, а замісць нього купити для бучацьких СС. Василіянок грунт у Львові, при вул. Зибликевича. А що гроші одержані за грунт у Бучачі не могли покрити коштів купна будинків у Львові, тоді СС. Василіянки доложили до них усі свої капітали, які вступаючи до закону внесли як новички, а решту заплатили зі складок зібраних на поклик митрополита та української преси серед українського населення у Львові та в краю.

Отже заходами СС. Василіянок і митр.

МИКОЛА ГОЛУБЕЦЬ.

Богоявленська церква на галицькому передмісті.

Мало кому з Українців, що проходять перехрестями вулиць Панської та Баторія-Фредри-Кубалі, прийде хочаб на думку, що саме тут під уличним помостом та під тягарем цілого комплексу камяниць криється територія середньовічного Львова, повна не тільки дорогих для нас історичних традицій, але й не менше дорогих кісток безіменних героїв і діячів нашого минулого.

Тут, на цій до непізнання забудованій території старого Львова кипіло колись життя, таке відмінне від сучасного, зводилися мало не щоденні бої за „права віри й нації руської", тут же нерідко лилася кров, а раз в історії так обильно, що назву „Крища" признала потомність за найвідповіднішу для цього скравка землі. Нині нема вже не то сліду, але навіть спомину по тому, що тут ділялося і тільки час до часу при нагоді каналізаційних чи будівляних робіт, викопуються з під землі цілі гори людських кістяків, нерідко в суміш зі стародавніми енкомпіонами, перстенями та зброєю...

І дивуються робітники та інжиніри тим таємничим находкам, не вміючи найти собі пояснення їхньої провенієнції. А тимчасом історія того шматка стародавнього Львова говорить нам з вимовністю історичних документів, що ті, не від нині цілими фірами вивожені кістки — це рідні нам останки українських передміщан галицького передмістя, що покоління за поколінням клалися на „вічний" спочинок в тіни стародавньої Богоявленської церковці і високої козацької могили, що виросла біля неї в 1648 році...

Попробуймож розгорнути книгу минулого.

Перестроєний польським королем Казимиром Львів мав тільки два передмістя: краківське, утворене зі старого княжого Львова під Замковою Горою, та Галицьке на південний захід від центра. Корінне, українське населення, якому так мало місця полишено внутрі міських мурів, під крилами магдебурського права, поневолі опанувало передмістя, в яких творило переважаючу більшість. Моральними й матеріяльними засобами передміщан держалась і міська „річ посполита руська" зі Ставропігією на чолі.

В противенстві до старого, краківського передмістя, яке було просто засіяне церквами та монастирями, новозаселюване галицьке передмістя мало аж до XVI. віку тільки одну церкву, а нею була Богоявленська. Обширне її кладовище, яке з року на рік поширювалося записами парохіян, купівлями та наданнями, простягалося на території т. зв. франконських ланів, якими польські королі Казимир та Ягайло вивінували місто Львів. З того теж приводу Богоявленська церква, в противенстві до церков і монастирів краківського передмістя, які підлягали владі замкового старости, була підчинена юрисдикції міського консуляту. В котрому місці стояла Богоявленська церква, нині з усею точністю означити трудно. На пляні Львова з 1807 р. означено місце неістнуючої вже тоді церкви в розсохах потоків Сороки і Полтви, які зливалися з собою на нинішній Академічній площі. Церковні грунти обіймали полосу, що починалася від місця, де нині при Академічній вулиці стоїть торговельно-промислова палата, здовж вулиці Романовича й Панської до вул. Пекарської, а відтіля вниз вулицею Кубалі до Баторія і здовж нею, більш-менш до половини вулиці. Найправдоподібніше церква з дзвіницею, попівством, школою і шпиталем стояла на місці нинішнього скверику, що замикає вул. Баторія від Панської.

Богоявленська парохія простягалась аж до XVI. віку, в якому основано дві нові церкви — Преображенську і Чесного Хреста, на все галицьке передмістя, прорізень більш до польових доріг подібними улицями — Глинянською (нині Личаківською), Пекарською, Волоською Дорогою (нині Панською та Зеленою) і Соколівського, що вела на Калічу Гору (де нині костел св. Миколи й університет).

Нема сумніву, що початок нашої церкви, оскільки не сягне в княжу добу Львова, вяжеться з датою закладин самого галицького передмістя в половині XIV. віку. Згадують її найстарші львівські акти вже в 1386 р. як орєнтаційний знак галицького передмістя. З бігом часу відомости про нашу церкву множаться. В 1444 р. повстав в її безпосередньому сусідстві, де нині будинок суду й гімназія при вул. Кубалі, Кармелітський монастир, який записався крівавими стрічками в історії облоги Львова Хмельницьким в 1648 р. З 1443 р. збереглася в городських актах Львова перша відомість про богоявленського священика Ходка, що правувався з священиком Троїцької церкви за якісь богослужебні книги. В 1462 р. виступає як богоявленський пресвітер о. Іван Колодій. Під 1482 р. довідуємося з міських актів, що новоінстальований богоявленський парох заплатив радним міста 14 золотих, а міській касі одну гривню титулом звичаєвої дані. До 1494 року був парохом отець Яцко Зашківський, а відтак в 1515—1518 роках отець Федір Білинський. За його наслідника о. Антонія Іриковича, який правив парохією в 1539—1570 роках, Богоявленська церква стала крилошанською. По ньому то збереглося до нас кілька гарно рукописих та орнаментова-